

NEKEMIA

A niaring kai Nekemia ure Ierusalem

¹ A varvai ure Nekemia natu i Kakalia. Io, ta ra gai Kisleu, ta ra kilala a ura vinun, ba iau ga kiki ta ra ngala na pia na pal Susa, ² Kanani, tikai ta diat ra umana turagu, dia ga pot ma ta umana Iudaia; ma iau ga tir diat ure ra tarai Iudaia nina dia ga pila ma dia ga tur valili ta diat di ga kap vavilavilau pa diat, ma ure Ierusalem. ³ Ma dia ga ve iau dari: Ra ibaiba ta diat di ga kap vavilavilau pa diat nina dia ki ta nam ra papar dia ki na malari ma dia vavirvir tuna; a liplip Ierusalem bula i tar tarip, ma di tar tun vue ra banbanu tana.

⁴ Ma ba iau ga valongore go ra tinata, iau ga ki ra pia, ma iau ga tangi, ma i ga ligur ra balagu ta umana bung; ma iau ga vevel, ma iau ga araring ta ra luaina mata i ra God arama ra bala na bakut, ⁵ ma iau ga biti dari: Iau lul u Luluai, God arama ra bala na bakut, u ra ngala na God ba di burutue, u ba u pait ot pa ra kunubu ma ra varmari pire diat dia mur u ma dia toratorom ta kaum lavur vartuluai; ⁶ boina ba ra talingam na valongore, ma ra matam na tapala, upi una nuk pa ra niaring kai kaum tultul, nina iau pait ia ta ra luaina matam ta go ra e, ta ra bung na keake ma ta ra bung na marum, ure ra tarai Israel kaum umana tultul, ba iau tata kapa ure ra varpam kai ra tarai Israel, nina ave tar pait ia piram; maia, avet ma ra kuba i tamagu ave tar pait ra

varpiam. ⁷ Ave tar pait ra varpiam tuna piram, ma pa ave ga torom ta kaum lavur vartuluai, ma kaum lavur togotogo, ma kaum lavur varkurai, nina u ga vartuluai tana pire kaum tultul Moses. ⁸ Iau lul u ba una nuk pa ra tinata nina u ga tul tar ia tai kaum tultul Moses, dari: Ona avat a pait ra varpiam, ina vue imimire vue avat livuan ta ra lavur Tematana; ⁹ ma ga ona avat a lilikun piragu, ma avat a torom ta kaugu lavur vartuluai upi avat a pait diat, ina varurue diat di ga okole vue diat ma dia ki ta ra ngu na rakarakan a gunagunan maro iat, ma ina agur pa diat ta ra pakana gunan ba iau ga pilak pa ia upi ra iangigu na ki tana. ¹⁰ Io, go diat kaum lavur tultul ma kaum tarai, nina u ga valaun diat ma ra ngala na dekdekim ma ta ra ongor na limam. ¹¹ Luluai, iau lul u ba ra talingam na valongore ra niaring kai kaum tultul go, ma ra niaring kai kaum lavur enana tultul bula, nina dia ga upi diat a ru ra iangim; ma iau lul u ba una maravut kaum tultul go ieri, ma una mari ia ta ra luaina mata i go ra tutana. (Ma iau ga kap ra momamomo pire ra king.)

2

Di tulue Nekemia pi uro Ierusalem

¹ Ma ta ra gai Nisan ta ra kilala a ura vinun ta ra kini na king kai Artaksasta, ba ra vain i tur ta ra luaina matana, iau ga tak pa ra vain ma iau ga tabar ra king me. Io, ma lua pa iau ga ligur ta ra luaina mata i ra king. ² Ma ra king i ga biti tagu dari: Ta ra ava ra matam i tanguvian, tago vakir u mait? Pa ta magit mulai, ia kaka i tar tabun ra

balam. Ma iau ga burut na kaia. ³ Ma iau ga biti tai ra king: Boina ba ra king na laun tukum; dave, ra matagu pa na tanguvian bar, tago ra pia na pal, a gunan ba di ga punang ra umana tamagu tana, i tar lingling ma di tar tun vue ra banbanu tana ma ra iap? ⁴ Ma ra king i ga biti tagu dari: Ava ra magit u lul upi ia? Io, iau ga araring pire ra God arama ra bala na bakut. ⁵ Ma iau ga biti tai ra king: Ba ra king i mainge, ma ba una mari kaum tultul, una tulue iau uro Iuda, ta ra pia na pal di ga punang ra umana tamagu tana, upi ina pait vatur mule. ⁶ Ma ra king i ga biti tagu (ma kana taulai bula i ga ki pirana): Ma aivia ra bung di pait ot pa nam ra vinavana tana? Ma vingai una ga lilikun mulai? Damana ra king i ga gugu pi na tulue iau, ma iau ga kubu tar ra bung tana. ⁷ Ma iau ga biti bula tai ra king dari: Ba ra king i mainge, boina ba dal tur tar ra umana buk tagu tadav ra umana luluai na gunan ta ra papar a tava alir maro, pi diat a nur tar iau ba ina vana alalu tuk tar ta ra bung ba ina vut Iuda tana; ⁸ ma tika na buk bula tadav Asap ra monamono ta ra uma na davai kai ra king, upi na tul tar ra davai tagu pi ina mal ra umana vabolo me ure ra mataniolo ta ra dekdek na pal i tur varurung ma ra pal i gomgom, ma ure ra liplip na pia na pal, ma ure ra pal ba ina ruk tana. Ma ra king i ga mulaot i tana, tago ra bo na lima i God i ga maravut iau.

⁹ Ma iau ga vut pire ra umana luluai na gunan ta ra papar a tava alir maro, ma iau ga tul tar ra umana buk kai ra king ta diat. Ma ra king i ga tulue. ta umana luluai na tarai na vinarubu ma ta umana tena kiki os upi avet a varait ma diat.

¹⁰ Ma ba Sanbalat ra te Koron, ma Tobia ra tultul a te Amon, dir valongore, a bala i dir i ga tabun na kaia, tago tika na tutana i ga vut ma i ongor pi na mal pa ra kini kai ra tarai Israel.

Nekemia i vargat ra tarai upi diat a pait mule ra liplip Ierusalem

¹¹ Damana iau ga pot Ierusalem, ma iau ga ki a utul a bung tana. ¹² Ma ta ra marum iau ga tut, avet ma ta umana tutana; ma ra magit kaugu God i ga vanuk tar ia ta ra balagu ba ina pait ia ure Ierusalem pa iau ga vaarike pire ta tikai; ma pa ta vavaguai bula piragu, ia kaka nina iau ga ki tana.

¹³ Ma ta ra marum iau ga irop ta ra Mataniolo na Male, maravai ta ra Mata na Tava kai ra umana Kuabar na Pap, ma iau ga vana ta ra Mataniolo na Puputa ma iau ga giragire ra liplip Ierusalem, nina i ga tarip, ma ra banbanu tana i ga tar imur.

¹⁴ Namur iau ga vana ta ra Mataniolo na Mata na Tava ma ta ra Lum kai ra King; ma pa ta nga abara pi ra vavaguai nina iau ga ki tana na vana tana.

¹⁵ Ma ta ra marum iau ga mur vatutua ra nga na tava alir, ma iau ga giragire ra liplip; ma iau ga talil mulai, ma iau ga olo ta ra Mataniolo na Male ma damana iau ga lilikun. ¹⁶ Ma ra umana tena varkurai pa dia ga nunure ba iau ga vana uve, ba ava ra magit iau ga pait ia; ma pa iau ga ve boko ra umana Iudaia tana, ba ra umana tena tinabar, ba ra umana lualua, ba ra umana tena varkurai, ba ra tarai na papalum. ¹⁷ Ma namur iau ga biti ta diat dari: Ava gire ra magit da ki na malari tana; Ierusalem i tar lingling, ma ra umana banbanu na mataniolo dia tar imur; avat a mai, ma dat a

pait ra liplip Ierusalem, upi koko ra tarai diat a vul mule dat. ¹⁸ Ma iau ga ve diat ure ra lima i kaugu God nina i ga maravut mal iau, ma ure ra tinata kai ra king bula nina i ga tatike piragu. Ma dia ga biti dari: Boina dat a tut, ma dat a papait. Damana ra lima i diat i ga ongor upi ra bo na papalum.

¹⁹ Ma ba Sanbalat ra te Koron, ma Tobia ra tultul ra te Amon, ma Gesem ra te Arabia, dital ga valongore, dital ga kulume avet, ma dital ga pidimuane avet, ma dital ga biti dari: Ava ra magit go ava pait ia? Avat a tut na varpam ure ra king vang? ²⁰ Ma iau ga bali diat, ma iau ga biti dari: A God arama ra bala na bakut na vatavua kaveve papalum; kari avet kana umana tultul avet a tut ma avet a papait; ma avat, vakir kavavat ta pakana ba ta tiniba ba ta magit i tur na im ure avat, ati Ierusalem.

3

Ra umana ngu na papalum

¹ Ma Eliasib ra tena tinabar ngalangala i ga tut, diat ma ra umana turana ra umana tena tinabar, ma dia ga pait vatur ra Mataniolo na Sip; dia ga pait ra lotu tana, ma dia ga vatur ra banbanu tana; tuk ta ra Pal na Minakila kai ra Mar dia ga pait ra lotu tana, tuk tar ta ra Pal na Minakila kai Kananel. ² Ma ra tarai Ieriko dia ga tur pa ra papait ta kana ngu na papalum. Ma Sakur natu i Imri i ga tur pa ra papait ta kadia ngu na papalum. ³ Ma ra tarai Asena dia ga pait ra Mataniolo na En; dia ga vung ra vabolo, ma dia ga vatur ra banbanu, ma dia ga pait ra umana ot ma

ra umana babat tana. ⁴ Ma Meremot natu i Uria natu i Akos i ga mamal ta kadia ngu na papalum. Ma Mesulam natu i Berekia natu i Mesesabel i ga mamal ta kana ngu na papalum. Ma Sadok natu i Bana i ga mamal ta kana ngu na papalum. ⁵ Ma ra tarai Tekoa dia ga mamal ta kana ngu na papalum; ma ga kadia umana raprap pa dia ga maravut ra papalum kai kadia luluai. ⁶ Ma Ioiada natu i Pasea ma Mesulam natu i Besodeia dir ga mal mule ra Mataniolo Lualua, dir ga vung ra vabolo tana, ma dir ga vatur ra banbanu tana, ma ra umana ot ma ra umana babat. ⁷ Ma Melatia ra te Gibeon i ga mamal ta kadir ngu na papalum, dir ma Iadon ra te Meronot, ma ra tarai Gibeon, ma ra tarai Mispa, nina ra luluai na gunan ta ra papar a tava alir maro i ga kure. ⁸ Ma Usiel natu i Karaia, dir a ura tena madaka ta ra goled, i ga mamal ta kana ngu na papalum. Ma Kanania, ra tena malmal magit i ang na katkat, i ga mamal ta kana ngu na papalum, ma di ga liplip vadekdek bat Ierusalem tuk tar ta ra Liplip na Vat i Manga Tababa. ⁹ Ma Repaia natu i Kur, ra tena varkurai ta ra ngungu gunan Ierusalem, i ga mamal ta kana ngu na papalum. ¹⁰ Ma Iedaia natu i Karumap i ga mamal ta kana ngu na papalum, marave ra kubana iat. Ma Katus natu i Kasabneia i ga mamal ta kana ngu na papalum. ¹¹ Malkia natu i Karim, ma Kasub natu i Pakat-Moab, dir ga mal pa ta ra tika na ngungu ma ra Pal na Minakila ure ra umana Ubu. ¹² Ma Salum natu i Alokes, ra tena varkurai ure tika na ngungu gunan Ierusalem, i ga mamal ta kadir ngu na papalum, diat ma ra umana natuna, a

umana vavina. ¹³ Kanun ma ra tarai Sanoa dia ga mal pa ra Mataniolo na Male; dia ga pait ia, ma dia ga vatur ra banbanu, ma ra lavur ot ma ra lavur babat, ma dia ga pait bula ra ura mar ma a ilima na vinun na pokono ta ra liplip tuk tar ta ra Mataniolo na Puputa. ¹⁴ Ma Malkia natu i Rekab, ra tena varkurai ta ra papar Bet-Akerem, i ga mal pa ra Mataniolo na Puputa; i ga pait ia, ma i ga vatur ra banbanu tana, ma ra lavur ot ma ra umana babat.

¹⁵ Ma Salum natu i Kolkose, ra tena varkurai ta ra papar Mispa, i ga mal pa ra Mataniolo na Mata na Tava; i ga pait ia, ma i ga tuba, ma i ga vatur ra banbanu tana, ra ot ma ra umana babat tana, ma i ga pait ra liplip na vat ta ra lum Sela maravai ta ra uma kai ra king, tuk tar ta ra kakao i vana ur marama ra Pia na Pal kai David. ¹⁶ Ma Nekemia natu i Asbuk, ra tena varkurai ta ra ngungu ta ra papar Bet-Sur, i ga mamal ta kana ngu na papalum, ma i ga tuk tar ta ra pakana dir tur vartalai ma ra umana babang na minat kai David, ma tuk tar ta ra lum di ga pait ia, ma tuk tar ta ra Kuba i ra umana Lebe. ¹⁷ A tarai Levi dia ga mamal ta kana ngu na papalum, ma Rekum natu i Bani ia ra luaina. Ma Kasabia, ra tena varkurai ta ra ngungu ta ra papar Keila, i ga mamal ta kana ngu na papalum ure kana papar iat. ¹⁸ Ra umana tura i diat dia ga mamal ta kana ngu na papalum, Bavai natu i Kenadad, ra tena varkurai ta ra ngungu ta ra papar Keila. ¹⁹ Ma Eser natu i Iesua, ra tena varkurai Mispa, i ga mal pa tika na pakana ta kana ngu na papalum, nina ba i tur maravai ta ra tututua urama ra pal na vargal, ta

ra pipit likun na liplip.

²⁰ Baruk natu i Sabai i ga ongor ma ra minamal tai ta ra tika na pakana ta kana ngu na papalum, i ga tur pa ia ta ra pipit likun na liplip, ma i ga tuk tar ta ra mataniolo ta ra kuba i Eliasib ra tena tinabar ngalangala. ²¹ Meremot natu i Uria natu i Akos i ga mal pa ta ra tika na pakana ta kana ngu na papalum, i ga tur pa ia ta ra mataniolo ta ra kuba i Eliasib, ma i ga tuk tar ta ra ngu na pal kai Eliasib. ²² A umana tena tinabar nina dia ki ta ra gunan i tamataman dia ga mamal ta kana ngu na papalum. ²³ Benjamin ma Kasub dir ga mamal ta kadia ngu na papalum maravai ta ra kuba i dir. Ma Asaria natu i Maseia natu i Anania i ga mamal ta kadir ngu na papalum maravai ta ra kubana iat. ²⁴ Binui natu i Kenadad i ga mal pa ta ra tika na pakana, papa ra kuba i Asaria ma tuk tar ta ra pipit likun na liplip, ma tuk tar ta ra nguna. ²⁵ Palal natu i Usai i ga mamal ta ra pakana i tur vartalai ma ra pipit likun na liplip ma ra pal na minakila nina i tur rikai ta ra kuba i ra king arama ta ra bala na gunan kai ra tarai na monamono. Ma Pedaia natu i Paros i ga mamal ta kana ngu na papalum. ²⁶ Io, ra tarai na papalum ta ra pal i gomgom dia ga ki Opel, ma dia ga mamal tuk tar ta ra pakana maravai ta ra mataniolo na tava ta ra papar a taur, ma tuk tar ta ra pal na minakila nina i tur rikai. ²⁷ A tarai Tekoa dia ga mal pa ta ra tika na pakana ta kana ngu na papalum, ta ra pakana i tur vartalai ma ra ngala na pal na minakila i tur rikai, ma i tuk tar ta ra liplip Opel.

²⁸ A umana tena tinabar dia ga mal pa ra

pakana arama ra Mataniolo na Os, tikatikai i ga mamal ta ra pakana marave ra kubana iat. ²⁹ Sadok natu i Imer i ga mamal ta kadia ngu na papalum, maravai ta ra kubana iat. Ma Semaia natu i Sekania, ra monamono ta ra mataniolo ta ra papar a taur, i ga mamal ta kana ngu na papalum. ³⁰ Kanania natu i Selemia ma Kanun ra valaptikaina natu i Salap dir ga mal pa ta ra tika na pakana ta kana ngu na papalum. Ma Mesulam natu i Berekia i ga mamal ta kana ngu na papalum, maravai ta kana pakana pal. ³¹ Malkia, tikai ta diat ra umana tena madaka ta ra goled, i ga mamal ta kana ngu na papalum, ma i tuk tar ta ra kuba i ra umana tena papalum ta ra pal i gomgom, ma ra kuba i ra umana tena kunukul, ta ra pakana i tur vartalai ma ra Mataniolo na Niluluk, ma tuk tar ta ra pakana pal arama ta ra ngu na liplip. ³² Ma ra umana tena madaka na goled ma ra umana tena kunukul dia ga mamal livuan ta ra pakana pal arama ta ra ngu na liplip ma ra Mataniolo na Sip.

4

Ra umana tena papalum dia balaure bat ra umana ebar

¹ Ma ba Sanbalat i ga valongore ba ave ga pait ra liplip na vat, i ga kankan, ma i ga ngangal na kulot, ma i ga kulume ra umana Iudaia. ² Ma i ga tata ta ra luaina mata i ra umana turana ma ra tarai na vinarubu Samaria, ma i ga biti dari: Ava ra magit go ra umana bilua na Iudaia dia pait ia? Diat a pait bar ra liplip ure diat? Diat a pait ra tinabar bar? Diat a vaip ia ta ra kopo bung

vang? Dave, diat a valaun mule ra umana vat ta ra ul a puputa, tago dia tar dodo? ³ Io, Tobia ra te Amon i ga tur maravai pirana, ma i ga biti dari: Ma go ra an dia pait ia, gala tika na leing na pap na vana tana, gala na re vue kadia liplip na vat. ⁴ Kaveve God, una valongore, tago di tar pidimuane avet; ma una bali kadia varvul taun ra ulu i diat iat, ma una nur tar diat upi da ra varpa pire diat ta ra gunan dia ki na vilavilau tana; ⁵ ma koko una tuba kadia bilak na mangamangana, ma koko da pun vue kadia varpian kan ra luaina matam, tago dia tar vakankan u ta ra luaina mata i ra umana tena pait pal.

⁶ Damana ave ga pait ra liplip; ma di ga pakan guve ra liplip par, ma i ga vana urama liu a ngungu ta ra tuluaina; tago ra bala i ra tarai i ga gugu upi ra papalum. ⁷ Ma ba Sanbalat ma Tobia, ma ra tarai Arabia, ma ra tarai Amon, ma ra tarai Asdod, dia ga valongore ba ra minamal ta ra liplip Ierusalem i tavua, ma dia mal bonot mule ra umana pakana dia tarada, dia ga ngangal na kulot; ⁸ ma diat par dia ga varpit ba diat a vana varurung ma diat a varubu ma Ierusalem, ma ba diat a vapurpuruan ia.

⁹ Ma ave ga araring pire kaveve God, ma ave ga tibe ra umana tena minakila ure diat ta ra keake ma ra marum, tago ave ga burut ure diat. ¹⁰ Ma Iuda i ga biti dari: Ra ongor i ra umana tena kinakap i papait na panie, ma mangoro na puputa go kari; damana pa i tale avet upi avet a pait ra liplip. ¹¹ Ma kaveve lavur ebar dia biti: Diat a tuptup, ma pa diat a gire, tuk tar ta ra bung avet a vana rikai livuan ta diat, ma avet a ubu

diat, ma avet a tur bat ra papalum. ¹² Ma ba ra umana Iudaia nina dia ga ki maravai pire diat dia ga vut, dia ga vala ve avet dari: Diat a tut ure avet maro ra lavur pakana dia ki tana. ¹³ Kari iau ga tibe ra tarai varogop ma kadia umana apik na tarai ta ra pakana ara iat ta ra liplip na vat ta ra lavur pakana maup, ma dia ga kap kadia umana pakat na vinarubu, ma kadia umana rumu, ma kadia umana panak. ¹⁴ Ma iau ga gire, ma iau ga tut, ma iau ga biti ta ra umana ngalangala, ma ta ra umana tena varkurai, ma ta ra tarai par, dari: Koko avat a burut ta diat, avat a nuk pa ra Luluai, tago i ngala ma di burut na kaia tana, ma avat a varubu ure ra umana tura i vavat, ma ra umana natu i vavat, a umana tutana ma ra umana vavina, ma kavava umana taulai ma ra umana kuba i vavat. ¹⁵ Ma ba kaveve umana ebar dia ga valongore ba ave ga matoto tana, ma ba God i ga noe vue kadia varpit, avet par ave ga talil mulai ta ra liplip na vat upi kaveve papalum tikatikai.

¹⁶ Ma papa nam ra bung ta umana ta kaugu umana tultul dia ga ongor ta ra papalum, ma ra ibaiba dia ga vature ra umana rumu, ma ra umana ramravit, ma ra umana panak, ma ra umana ongaongoi; ma ra umana tena varkurai dia ga tur namur ta ra tarai Iuda par. ¹⁷ Diat dia ga pait ra liplip ma diat dia ga kakap dia ga ongor mat, ma diat par dia ga papalum ma tika na lima i diat, ma dia ga vature kadia vargal ma ta ra tikai. ¹⁸ Ma diat par ra umana tena pait liplip dia ga vi pit ma ra pakat na vinarubu, ma damana dia ga papalum. Ma nina i vu ra tavur i ga tur piragu.

19 Ma iau ga biti ta ra umana ngalangala ma ra umana tena varkurai, ma ta ra tarai par dari: Ra papalum i ngala ma i tup ia, ma da tur varbaiai ta ra liplip, tikai i tur vailik kan ta ra tikai; 20 ba ava valongore ra tavor tai tika na pakana, boina avat a vana tadav avet; kada God na varubu maravut dat. 21 Damana ave ga ongor ta ra papalum; ma tika na ngungu tarai dia ga vatur ra rumu papa ra kaukau tuk tar ta ra pakana bung a umana tagul dia vana rikai tana. 22 Ma ta nam ra bung iau ga biti bula ta ra tarai dari: Boina ba ra tarai par, tikitikai ma kana tultul, diat a va Ierusalem, upi diat a mono ra marum ure dat, ma na keake diat a papalum. 23 Io, damana avet ma ra umana turagu, ma kaugu umana tultul, ma ra umana monamono nina dia mur iau bula, pa ta tikai ta vevet i ga ule vue kana mal, ma avet par ave ga kap kaveve vargal.

5

Di nur vue ra tinavua na mani

1 Io, a ngala na tinata na vartakun kai ra tarai ma kadia umana taulai i ga vana rikai ure ra umana tura i diat, a umana Iudaia. 2 Tago ta umana dia ga biti: Avet ma ra umana natu i vevet, a umana tutana ma ra umana vavina, mangoro avet; boina avet a vila pa ra kon, upi avet a ian ma avet a laun. 3 Ta umana bula dia ga biti: Ave tar kail ra mani, ma ave tar noe tar kaveve pia na uma ma kaveve umauma na vain, ma ra umana kuba i vevet; boina avet a nuk upi ra kon, tago ra mulmulum. 4 Ta ra umana mulai dia ga biti: Ave tar kail ra mani ure ra totokom pire ra king ure

kaveve lavur pia na uma ma kaveve lavur uma na vain. ⁵ Ma ra pal a paka i vevet i da ra pal a paka i ra tara na tura i vevet, ma ra umana natu i vevet dia da ra umana natu i diat; ma go ave ivure ra umana natu i vevet, a umana tutana ma ra umana vavina, upi diat a ki na tultul, ma ta umana natu i vevet, a umana vavina, di tar vura ivure diat upi diat a tultul; ma i dekdek upi avet a pait vaenana pa ia, tago ra enana tarai dia vatur vake kaveve pia na uma ma kaveve umauma na vain.

⁶ Ma iau ga manga kulot ba iau ga valongore kadia tinangi ma go ra tinata. ⁷ Ma iau ga nununuk ta ra balagu, ma iau ga takun ra umana ngalangala ma ra umana tena varkurai, ma iau ga biti ta diat dari: Ava vatur vake ra tinavua na mani ta ra umana tura i vavat. Ma iau ga pait ra ngala na kivung ure diat. ⁸ Ma iau ga biti ta diat: Avet, varogop ma ra dekdek i vevet, ave tar kul valangalanga ra umana tura i vevet, a umana Iudaia, nina di ga ivure diat pire ra umana Tematana; ma dave avat a ivure bar ra umana tura i vavat, ma da ivure bar diat pire vevet? Ma dia ga ki mut uka, ma pa dia ga nunure ba ava diat a tatike. ⁹ Ma iau ga biti bula dari: Ra magit ava pait ia pa i boina; pa i topa avat vang upi avat a vana ma ra variru tadav kada God, tago ra umana Tematana, kada umana ebar, dia vul dat? ¹⁰ Ma damana iau, ma ra umana turagu ma kaugu umana tultul, ave la tar ra mani ma ra kon ta diat. Iau lul avat ba boina dat a nur vue go ra mangamangana. ¹¹ Iau lul avat, boina ba go gori avat a vamule kadia pia na uma, kadia umauma

na vain, kadia umauma na oliva, ma ra kubakuba i diat, ma avat a vamule ra tinavua ta kadia mani, ma ta ra kon, ma ta ra vain, ma ta ra dangi, nina ava ga vo pa ia ta diat. ¹² Ma dia ga biti: Maia, avet a vamule, ma pa avet a vatur vake ta magit ta diat; avet a pait ia da u tar tatike. Ma iau ga oro pa ra umana tena tinabar, ma iau ga biti ta diat ba diat a vavalima upi diat a pait ia varogop ma go ra kunubu. ¹³ Ma iau ga timar kaugu mal, ma iau ga biti: Damana God na timar vue diat par kan ra kubakuba i diat ba pa dia pait ot pa go ra kunubu, ma kan kadia papalum bula; maia, damana da timar vue diat ma da lingire vue diat. Ma ra kivung par i ga biti: Amen; ma dia ga pite pa ra Luluai. Ma ra tarai dia ga mur go ra kunubu.

¹⁴ Ma papa ra bung di ga vaki iau upi ina luluai na gunan pire diat ta ra gunan Iuda, i ga tur pa ia ta ra kilala a ura vinun ma i ga tuk tar ta ra kilala a utul a vinun ma a urua ta ra kini na varkurai kai Artaksasta, a vinun ma a ura kilala, avet varurung ma ra umana turagu pa ave ga en ra magit ai ra luluai na gunan. ¹⁵ Ma ra umana luluai na gunan lua tagu dia ga vung ra mamat na kinakap pire ra tarai, ma dia ga vatur vake ra kon ma ra vain ta diat, maravut ra ivat na vinun na mamat na silva; maia, kadia umana tultul bula dia ga varkurai pire ra tarai; ma iau pata, tago iau ga ru God.

¹⁶ Maia, ma pa iau ga ngo ta ra papalum ta go ra liplip, ma pa ave ga kul ta pia; ma kaugu umana tultul par dia ga vana varurung abara upi ra papalum.

¹⁷ Ma go bula: iau ga tabar tika na mar ma a

ilima na vinun na tutana ta diat ra umana Iudaia ma ra umana tena varkurai ma ra magit na nian, varurung ma diat dia ga tadav avet kan ra umana Tematana dia ki kikir dat. ¹⁸ Ma tikatika na bung di ga vaninare tika na bulumakau ma laptikai na bo na sip, damana di ga vaninare bula ra umana kakaruk ure iau, ma ta ra vavinun na bung a lavur mangana vain, a peal; ma pa iau ga vatang upi ra vabongon na luluai na gunan ure go parika, tago ra kini na vilavilau i ga tup ra tarai.

¹⁹ God, boina ba una nuk pa ra lavur magit par iau tar pait ia ure go ra tarai.

6

A kaina nuknuk i ra umana ebar

¹ Io, ba di ga ve Sanbalat ma Tobia, ma Gesem ra te Arabia, ma kaveve lavur ebar par, ba iau ga pait ra liplip, ma ba pa i tarada mulai; (ma a dovotina pa iau ga vung boko ra umana banbanu ta ra umana mataniolo ta nam ra e;) ² Sanbalat ma Gesem dir ga vartuluai piragu ma ra tinata dari: Una mai, datal a varkuvo tai tika na pia na pal ik ta ra tamataman Ono. Ma dir ga nuk pa ra kaina magit ba dir a pait ia piragu. ³ Ma iau ga tulue ra umana tultul pire dir ma ra tinata dari: Iau varvakai ma ra ngala na papalum, ma i dekdek upi ina vana ur; upi ra ava da vung vue ra papalum ba ina vana kan ia upi ina vana ur pire mumur? ⁴ Ma dia ga vaivat ma ra vartuluai damana piragu, ma iau ga bali vatikene diat ma nam ra mangana tinata. ⁵ Ma Sanbalat i ga tulue kana tultul piragu upi na vailimana, ma i ga kap ra buk ta ra limana ba pa di ga vabulit bat ia; ⁶ ma

ra tutumu tana i ga dari: Di varvai tana pire ra umana vuna tarai, ma Gesem i vatang ia, ba avat ma ra umana Iudaia a nuknuk i vavat ba avat a tut na varpiam; nam ra vuna u pait ra liplip na vat; ma ra nuknukim ba una king pire diat, di varvai damana. ⁷ Ma u tar tibe bula ra umana propet upi diat a varvai ure u aro Ierusalem, dari: Go tika na king Iuda. Ma go da ve ra king ure go ra lavur tinata. Io, una mai, ma dat a tata guvai tana. ⁸ Ma iau ga tulue ra tinata pirana, dari: Vakir di pait ra magit damana da u vatang ia, i vana rikai vakuku ta ra balam iat. ⁹ Tago diat par dia ga mainge ba diat a vaburut avet, ma dia ga biti: A lima i diat na bilua boko ta ra papalum, ma pa diat a pait ia. Ma go, God, una vaongor ra limagu.

¹⁰ Ma iau ga vana ta ra kuba i Semaia natu i Delaia natu i Metabel, nina i ga banu bat mule; ma i ga biti: Boina dor a ki varurung ta ra kuba i God, aro iat ta ra pal i gomgom, ma dor a banu bat ra pal i gomgom; tago diat a vut boko upi diat a ubu u, diat a vut ta ra marum upi diat a doko u.

¹¹ Ma iau ga biti tana: Dave, a tutana da iau na vilau bar? Ma nuve ra tutana da iau na ruk ra pal i gomgom upi na valaun mule? Pata, pa ina ruk tana. ¹² Ma iau ga gire ilam ia ba God pa i ga tulue; ma ga i ga vatang kana tinata na propet ure iau, tago Tobia ma Sanbalat dir ga tar tokom ia. ¹³ Di ga tokom ia upi ina burut, ma upi ina pait nam ra magit, ma ina rara tana, upi diat a varvai ma ra kaina tinata ure iau, ma upi diat a takun iau me. ¹⁴ God, una nuk pa Tobia ma Sanbalat da i topa dir ure go kadir mangamangana, ma damana bula ra propet Noadia, a vavina, ma ta ra umana propet

bula nina dia mainge ba diat a vaburut iau.

¹⁵ Damana di ga vaip ra liplip na vat ta ra gai Elul, ta ra bung a ura vinun ma a ilima tana, ma a ilima na vinun ma a ura bung parika dia ga varvakai tana. ¹⁶ Ma ba kaveve lavur ebar dia ga valongore ra tinata ure, ra lavur Tematana kikiril avet dia ga burut, ma dia ga ruva; tago dia ga nunure muka ba kaveve God iat i ga pait go ra papalum.

¹⁷ Ma go bula, ta nam ra e a umana ngalangala Iuda dia ga tulue mangoro na buk pire Tobia, ma ra umana buk kai Tobia dia ga tadav diat.

¹⁸ Tago mangoro na tarai Iuda dia ga vavalima pirana, tago dir nimuna ma Sekania natu i Ara; ma natuna Ieokanan, a tutana, dir ga taulai ma natu i Mesulam natu i Berekia. ¹⁹ Dia ga ve iau bula ure kana lavur bo na papalum, ma dia ga ve mule ure kaugu tinata. Ma Tobia i ga tulue ra umana buk upi na vaburut iau.

7

Nekemia i tibe ra amana lualua aro Ierusalem

¹ Ma ba di ga pait vapar ra liplip na vat, ma ba iau ga vatur ra umana banbanu, ma ba di ga tibe ra umana monamono ma ra umana tena kakailai ma ra tarai Levi, ² iau ga tul tar ra varkurai ure Ierusalem tai Kanani, turagu, ma Kanania ra luluai ta ra pal na bakbakit, tago ia ra dovot na tutana, ma i ga lia ta ra mangoro ma ra variru tadav God. ³ Ma iau ga ve dir ba koko da papa are ra umana mataniolo Ierusalem ona ra keake pa i lapap boko; ma ba ra umana monamono dia mono boko da banu ra umana matanilo ma da

vung ra babat tana; ma da tibe ra tarai Ierusalem upi diat a monamono, tikitikai ta kana turtur na monamono, ma tikitikai ta ra luaina mata i ra kubana iat.

⁴ Ma ra pia na pal i ga manga tababa ma i ga ngala; ma ra paupau tarai ka dia ga ki tana, ma pa di ga vatur boko ra umana pal. ⁵ Ma kaugu God i ga vanuk tar ia tagu ba ina oro varurue ra umana ngalangala, ma ra umana tena varkurai, ma ra tarai, upi da luk guve diat varogop ma kadia umana apik na tarai. Ma iau ga tikan tadav ra buk na apik na tarai ure diat dia ga vana urama lua, ma iau ga na tadav go ra tinata tana:

*A niluluk i diat dia lilikon
(Esra 2:1-70)*

⁶ Go ra tarai ta ra papar Iuda dia ga vana urama kan ra kini na vilavilau, nina Nebukadnesar ra king Babilon i ga ben voe diat, ma go dia ga talil uro Ierusalem, ma uro Iuda, tikitikai upi kana pia na pal iat. ⁷ Dia ga varagur ma Serubabel, Iesua, Nekemia, Asaria, Ramia, Nakamani, Mordekai, Bilsan, Misperet, Bigvai, Nekum ma Bana. Go ia ra niluluk ure ra tarai Israel:

⁸ A tarai Paros, a ura arip ma tika na mar ma lavurua na vinun ma a urua. ⁹ A tarai Sepatia, a utul a mar ma lavurua na vinun ma a urua. ¹⁰ A tarai Ara, laptikai na mar ma a ilima na vinun ma a urua. ¹¹ A tarai Pakat-Moab, ta ra ura apik na tarai Iesua ma Ioab, a ura arip ma lavutul na mar ma a vinun ma lavutul. ¹² A tarai Elam, tika na arip ma a ura mar ma a ilima na vinun ma a ivat. ¹³ A tarai Satu, lavutul na mar ma a ivat na vinun ma a ilima. ¹⁴ A tarai Sakai, lavurua na mar

ma laptikai na vinun ot. ¹⁵ A tarai Binui, laptikai na mar ma a ivat na vinun ma lavutul. ¹⁶ A tarai Bebai, laptikai na mar ma a ura vinun ma lavutul. ¹⁷ A tarai Asgad, a ura arip ma a utul a mar ma a ura vinun ma a urua. ¹⁸ A tarai Adonikam, laptikai na mar ma laptikai na vinun ma lavurua. ¹⁹ A tarai Bigvai, a ura arip ma laptikai na vinun ma lavurua. ²⁰ A tarai Adin, laptikai na mar ma a ilima na vinun ma a ilima. ²¹ A tarai Ater, tai Esekia, lavuvat na vinun ma lavutul. ²² A tarai Kasum, a utul a mar ma a ura vinun ma lavutul. ²³ A tarai Besai, a utul a mar ma a ura vinun ma a ivat. ²⁴ A tarai Karip, tika na mar ma a vinun ma a urua. ²⁵ A tarai Gibeon, lavuvat na vinun ma a ilima. ²⁶ A tarai Beteleem ma Netopa, tika na mar ma lavutul na vinun ma lavutul. ²⁷ A tarai Anatot, tika na mar ma a ura vinun ma lavutul. ²⁸ A tarai Bet-Asmavet, a ivat na vinun ma a urua. ²⁹ A tarai Kiriath-Iearim, Kepira, ma Berot, lavurua na mar ma a ivat na vinun ma a utul. ³⁰ A tarai Rama ma Geba, laptikai na mar ma a ura vinun ma tikai. ³¹ A tarai Mikmas, tika na mar ma a ura vinun ma a urua. ³² A tarai Betel ma Ai, tika na mar ma a ura vinun ma a utul. ³³ A tarai Nebo (a enana), a ilima na vinun ma a urua. ³⁴ A tarai Elam (a enana), tika na arip ma a ura mar ma a ilima na vinun ma a ivat. ³⁵ A tarai Karim, a utul a mar ma a ura vinun ot. ³⁶ A tarai Ieriko, a utul a mar ma a ivat na vinun ma a ilima. ³⁷ A tarai Lod, Kadid, ma Ono, lavurua na mar ma a ura vinun ma tikai. ³⁸ A tarai Sena, a utul a arip ma lavuvat na mar ma a utul a vinun ot.

³⁹ A umana tena tinabar; a tarai Iedaia, ta ra apik na tarai kai Iesua, lavuvat na mar ma

lavurua na vinun ma a utul. ⁴⁰ A tarai Imer, tika na arip ma a ilima na vinun ma a urua. ⁴¹ A tarai Paskur, tika na arip ma a ura mar ma a ivat na vinun ma lavurua. ⁴² A tarai Karim, tika na arip ma a vinun ma lavurua.

⁴³ A tarai Levi: a tarai Iesua, tai Kadmiel, ta ra apik na tarai Odeva, lavurua na vinun ma a ivat.

⁴⁴ A umana tena kakailai: a tarai Asap, tika na mar ma a ivat na vinun ma lavutul.

⁴⁵ A tarai na monamono na matakilalat: a tarai Salum, a tarai Ater, a tarai Talmon, a tarai Akub, a tarai Katita, a tarai Sobai, tika na mar ma a utul a vinun ma lavutul.

⁴⁶ A tarai na papalum ta ra pal i gomgom: a tarai Sika, a tarai Kasupa, a tarai Tabaot, ⁴⁷ a tarai Keros, a tarai Sia, a tarai Padon, ⁴⁸ a tarai Lebana, a tarai Kagaba, a tarai Salmal, ⁴⁹ a tarai Kanan, a tarai Gidel, a tarai Gakar, ⁵⁰ a tarai Reaia, a tarai Resin, a tarai Nekoda. ⁵¹ a tarai Gasam, a tarai Usa, a tarai Pasea, ⁵² a tarai Besai, a tarai Meunim, a tarai Nepusesim, ⁵³ a tarai Bakbuk, a tarai Kakupa, a tarai Karkur, ⁵⁴ a tarai Baslit, a tarai Mekida, a tarai Karsa, ⁵⁵ a tarai Barkos, a tarai Sisera, a tarai Tema, ⁵⁶ a tarai Nesia, a tarai Katipa.

⁵⁷ A umana bul mur ta ra tarai na tultul kai Solomon: a tarai Sotai, a tarai Soperet, a tarai Perida, ⁵⁸ a tarai Iala, a tarai Darkon, a tarai Gidel, ⁵⁹ a tarai Sepatia, a tarai Katil, a tarai Pokeret-Asebaim, a tarai Amon. ⁶⁰ A tarai na papalum ta ra pal i gomgom par ma ra umana bul mur ta ra tarai na tultul kai Solomon, a utul a mar ma lavuvat na vinun ma a urua diat.

⁶¹ Go diat dia ga vana urama maro Tel-Mela, Tel-karsa, Kerub, Adon, ma Imer, ma i ga dekdek upi diat a vaarike bulu kadia apik na tarai ba kadia umana ngalangala pi da nunure tana ba diat a umana te Israel ba pata: ⁶² a tarai Delaia, a tarai Tobia, a tarai Nekoda, laptikai na mar ma a ivat na vinun ma a urua. ⁶³ Ma ta diat ra umana tena tinabar: a tarai Kobaia, a tarai Akos, a tarai Barsilai (nina i ga taule tika na vavina ta ra umana natu i Barsilai ra te Gilead, ma di ga tul tar ra iang i diat tana). ⁶⁴ Go diat dia ga tikan upi ra iang i diat ta ra buk na vuna tarai pire diat di ga tumu vake diat, ma pa dia ga tikan tadav ia; kari di ga biti ba pa dia gomgom, ma di ga okole vue diat kan ra tiniba na tena tinabar. ⁶⁵ Ma ra luluai na gunan i ga biti ta diat ba koko diat a en ra magit i gomgom tuna, tuk tar ta ra bung tika na tena tinabar na tut rikai upi na vavaarikai ma ra Urim ma ra Tumim.

⁶⁶ Ma diat ra tarai par di ga luk guve diat ba a ivat na vinun ma a ura arip ma a utul a mar ma laptikai na vinun ot, ⁶⁷ ma kadia lavur tultul na tutana ma kadia lavur tultul na vavina, lavurua na arip ma a utul a mar ma a utul a vinun ma lavurua diat; ma kadiat a ura mar ma a ivat na vinun ma a ilima na tena kakailai bula, a tarai ma ra vaden. ⁶⁸ Kadia lavur os, lavurua na mar ma a utul a vinun ma laptikai; kadia lavur miul,* a ura mar ma a ivat na vinun ma a ilima; ⁶⁹ kadia lavur kamel, a ivat na mar ma a utul a vinun ma a ilima; kadia lavur as, laptikai na arip ma lavurua na mar ma a ura vinun ot.

* **7:68:** A miul ia ra natu i ra os dir ma ra as.

⁷⁰ Ma ta umana lualua na apik na tarai dia ga vartabar ure ra papalum. A luluai na gunan i ga tul tar tika na arip na marmar na pal a, mani i goled ta ra vuvuvung na mani, ma a ilima na vinun na la, ma a ilima na mar ma a utul a vinun na mal na tena tinabar. ⁷¹ Ma ta umana lualua na apik na tarai dia ga tul tar a ura vinun na arip na marmar na pal a mani i goled ta ra vuvuvung na mani, ma tika na arip na kilogram (a ura arip ma a ura mar na paun) na silva. ⁷² Ma ra tarai par dia ga vartabar ma a ura vinun na arip na marmar na pal a mani i goled, ma ra lavuvat na mar na kilogram (a ura arip na marmar na paun) na silva, ma laptikai na vinun ma lavurua na mal na tena tinabar.

⁷³ Damana ra umana tena tinabar, ma ra tarai Levi, ma ra umana monamono na matakilalat, ma ra umana tena kakailai, ma ta umana ta ra tarai, ma ra tarai na papalum ta ra pal i gomgom, ma ra tarai Israel par, dia ga kiki ta kadia lavur pia na pal.

Ma ba i ga vut ra gai lavurua, a tarai Israel par dia ga ki ta kadia lavur pia na pal.

8

Esra i luk ra buk na varkurai pire ra tarai par

¹ Ma ra tarai par dia ga vana varurung ma ra kopono nuknuk i diat ta ra bala na taman pire ra Mataniolo na Tava; ma dia ga ve Esra ra tena tutumu upi na vila pa ra buk na varkurai kai Moses, nina ra Luluai i ga vartuluai tana pire ra tarai Israel. ² Ma Esra ra tena tinabar i ga kap ra buk na varkurai ta ra kivung, pire ra tarai

ma ra vaden, ma pire diat par dia valongore ma ra minatoto, ta ra luaina bung ta ra gai lavurua. ³ Ma i ga luluk tana ta ra bala na taman pire ra Mataniolo na Tava, i ga tur pa ia ta ra malana ikilik ma i ga tuk tar ta ra keake i ki tur, ta ra luaina mata i ra tarai ma ra vaden ma nina i ga tale diat ra minatoto tana; ma ra talinga i ra tarai par dia ga ki na valongor upi ra tinata ta ra buk na varkurai.

⁴ Ma Esra ra tena tutumu i ga tur ta ra turtur na varvai di ga pait ia ma ra davai ure go ra magit iat; ma Matitia, Sema, Anaia, Uria, Kilkia ma Maseia, dia ga tur ta ra papar a lima tuna tana; ma ta ra papar a mairana Pedaia, Misael, Malkia, Kasum, Kasbadana, Sekaria ma Mesulam. ⁵ Ma Esra i ga pala ra buk ta ra luaina mata i ra tarai par; (tago i ga tur liu ta diat ra tarai par;) ma ba i ga pala ia, ra tarai par dia ga tut. ⁶ Ma Esra i ga pite pa ra Luluai ra ngala na God. Ma ra tarai par dia ga biti, Amen, Amen, ma dia ga tulue ra lima i diat urama; ma dia ga tur rururu, ma dia ga lotu tadav ra Luluai ma ra mata i diat i ga gigira ura ra pia. ⁷ Ma Iesua bula, ma Bani, Serebia, Iamin, Akub, Sabetai, Odia, Maseia, Kelita, Asaria, Iosabad, Kanan, Pelaia ma ra tarai Levi, dia ga vakapa ra tarai ta ra varkurai; ma ra tarai dia ga tur ta kadia pakapakana. ⁸ Ma dia ga luluk ta ra buk, ta ra varkurai kai God, ma dia ga vatang vakapa; ma dia ga pukue tar ra kukuraina upi diat a matoto ta ra magit di gai luk ia.

⁹ Ma Nekemia ra luluai na gunan, ma Esra ra tena tinabar ma ra tena tutumu, ma ra tarai Levi nina dia ga vateten ra tarai, dia ga biti ta ra tarai

par dari: Go ra bung a bung i gomgom kai ra Luluai kavava God, koko avat a ligur ma koko avat a tangi. Tago ra tarai par dia ga tangtangi ba dia ga valongore ra tinata na varkurai.

¹⁰ Ma i ga ve diat dari: Avat a vana, ma avat a en ra magit i bira, ma avat a mome ra tava i kalakalami, ma avat a tabar nina ba pa di vaninare ta magit ure ma ta umana tiniba; tago go ra bung a bung i gomgom kai kada Luluai; ma koko na tabun ra bala i vavat, tago ra gugu tai ra Luluai ia ra ongor i vavat. ¹¹ Damana ra tarai Levi dia ga vango ra tarai ma ra tinata dari: Avat a ki mut, tago go ra bung a bung i gomgom; ma koko na tabun ra bala i vavat. ¹² Ma ra tarai dia ga vana upi diat a ian ma upi diat a momo ma upi diat a vartabar ma upi diat a gugu muka, tago i ga kapa ra bala i diat ure ra tinata di ga ve tar ia ta diat.

¹³ Ma ta ra vauruana bung ra umana luluai na apik na tarai kai ra tarai par, ra umana tena tinabar, ma ra tarai Levi, dia ga ki varurung ma Esra ra tena tutumu upi diat a nuk pa ra tinata na varkurai. ¹⁴ Ma dia ga gire tadav ra tinata di ga tumu ia ta ra varkurai nina ra Luluai i ga vartuluai tana pire Moses ba ra tarai Israel diat a ki ta ra pal na turturup ta ra lukara ta ra gai lavurua; ¹⁵ ma ba diat a vaarike ma diat a varvai tana ta kadia lavur pia na pal, ma aro Ierusalem dari: Avat a vana ta ra luana, ma avat a vila pa ta umana ingar i ra oliva, ma ra kuabar na oliva, ma ra iluga, ma ra mapina ul, ma ra ingar i ra umana davai dia lubalubang, upi avat a pait ra umana pal na turturup, da di ga tumu ia. ¹⁶ Damana ra tarai dia ga vana oai, ma dia ga vila pa ia, ma

dia ga pait kadia umana pal na turturup, tikitikai ta ra ul a kubana, ma ta kadia tamataman, ma ta ra bala na gunan ta ra kuba i God, ma ta ra bala na gunan maravai ta ra Mataniolo na Tava, ma ta ra bala na gunan maravai ta ra Mataniolo kai Epraim. ¹⁷ Ma ra tarai par nina dia ga lilikun kan ra kini na vilavilau di ga pait ra umana pal na turturup, ma dia ga kiki ta ta umana pal na turturup; tago papa ra e Iosua natu i Nun i ga laun tana tuk ta nam ra bung ra tarai Israel pa dia ga pait ia. Ma dia ga manga gugu.

¹⁸ Damana ra bungbung par, i ga tur pa ia ta ra luaina bung ma i ga tuk tar ta ra mutuaina, Esra i ga luluk ta ra buk na varkurai kai God. Ma dia ga pait ra lukara lavurua na bung; ma ta ra valavutuluna bung dia ga pait ra ngala na kivung, varogop ma ra tinata na varkurai.

9

Esra i tata kapa ure ra lavur mangana varpian kai ra tarai Israel

¹ Ma ta ra bung a ura vinun ma a ivat ta nam ra gai, ra tarai Israel dia ga ki varurung ma dia ga vevel, ma dia ga mal ma ra mal na tabun, ma dia ga vung ra pia ta ra ulu i diat. ² Ma ra tarai Israel tuna dia ga ki varbaiai kan ra lavur vaira par, ma dia ga tur, ma dia ga tata kapa ure kadia varpian, ma ra bilak na magit ra umana tama i diat dia ga pait ia. ³ Ma dia ga tur rikai ta kadia turtur, ma dia ga luluk ta ra buk na varkurai kai ra Luluai kadia God ta ra ngungu bung; ma tai ta ra ngungu bung dia ga tata kapa, ma dia ga lotu tadav ra Luluai kadia God. ⁴ Ma Iesua,

Bani, Kadmiel, Sebania, Buni, Serebia, Bani ma Kenani, dia ga tur ta ra kakao kai ra tarai Levi ma dia ga tangi ma ra ngala na nilai diat tadav ra Luluai kadia God. ⁵ Ma ra tarai Levi, Iesua, Kadmiel, Bani, Kasabneia, Serebia, Odia, Sebania ma Petakia, dia ga biti: Avat a tur, ma avat a pite pa ra Luluai kavava God vatikai namur ma pa na mutu.

Da pite pa ra iangim i mamar kakit, ma i ki ak ta ra lavur tinata na varvadoan ma ra lavur tinata na pite varpa. ⁶ U Luluai, u kakika; u ga pait ra bala na bakut, a bala na bakut arama iat, ma ra kor na tagul, ra rakarakan a gunagunan ma ra lavur magit tana, ra ta ma ra lavur mangamangana i laun tana, ma u balabalaure diat par; ma ra kor ta ra bala na bakut dia lolotu tadav u.

⁷ U Luluai God, u ga pilak pa Abaram, ma u ga ben vairop ia kan Ur ta ra gunan Kaldea, ma u ga vaiang ia ba Abaraam; ⁸ ma u ga gire tadav ra dovot na balana ta ra luaina matam, ma u ga pait ra kunubu pirana upi una tul tar ra gunan tana kai ra tarai Kanaan, ma ra tarai Ket, ma ra tarai Amor, ma ra tarai Peres, ma ra tarai Iebus, ma ra tarai Girgas, ma upi una tul tar ia ta ra umana bul mur tana bula, ma u ga pait ot pa kaum tinata, tago u takodo.

⁹ Ma u ga gire ra magit i ga monong ra umana tama i vevet ta ra gunan Aigipto, ma u ga valongore kadia tinangi ta ra Ta Meme; ¹⁰ ma u ga vaarike ra umana vakilang ma ra umana papalum na kinaian tai Parao, ma ta kana umana tultul, ma ta ra tarai par ta kana gunan; tago u ga nunure ba dia ga papait na luluai pire diat; ma u ga vangala ra iangim, ma i damana tuk gori.

¹¹ Ma u ga kutu varbaiane ra ta ta ra luaina mata i diat, upi diat a vana bolo livuan tana da ta ra pia i mage; ma diat dia ga korot mur diat u ga vue vadudu diat ta ra marumian da di vue vadudu ra vat ta ra ngala na tava. ¹² Ma go bula, u ga agure diat ma ra bakut ta ra keake, ma ra biro na iap ta ra marum, upi na kapa ra nga ba diat a vana tana. ¹³ U ga irop ma u ga ki ta ra ul a luana Sinai, ma u ga tata pire diat marama ra bala na bakut, ma u ga tul tar ra takodo na varkurai ta diat, ma ra umana dovot na tinata na varkurai, ma ra umana bo na togotogo ma ra umana bo na vartuluai; ¹⁴ u ga vaarike kaum Bung Sabat pire diat, ma u ga tul tar ra umana vartuluai ta diat, ma ra umana togotogo ma ra varkurai, ta ra lima i Moses kaum tultul; ¹⁵ ma u ga tabar diat ma ra gem marama ra bala na bakut ba dia ga mulmulum, ma u ga vananoro ra tava kan ra vat ki ba dia ga mar, ma u ga vartuluai pire diat upi diat a vana ma diat a kale pa ra gunan nina u ga tulue ra limam urama ure pi una tul tar ia ta diat.

¹⁶ Ma diat ma ra umana tama i vevet lualua dia ga papait na luluai, ma dia ga pue ngangar, ma pa dia ga kapupi kaum lavur vartuluai, ¹⁷ ma dia ga ole ra tinorom, ma pa dia ga nuk pa bula kaum lavur papalum na kinaian nina u ga pait diat livuan ta diat; dia ga pue ngangar ika, ma ta kadia varpam dia ga pilak pa tika na raprap upi diat a lilikun ta ra kini na vilavilau; ma u God u punpun vue ra varpam, u varmari ma i ngala kaum bala na varmari, u vavabing ma ra kankan, ma i peal kaum varmari, ma pa u ga vana balakane diat.

¹⁸ Maia, ba dia ga mal ra nat na bulumakau ma dia ga biti, Go kavava God nina i ga agure pa avat kan Aigipto, ma ba dia ga manga vakankan u, ¹⁹ ta kaum peal mangamangana varmari pa u ga vana kan diat ta ra pupui; ra bakut pa i ga panie kan diat ta ra keake pi na lualua ta diat ta ra nga; ma damana bula ra biro na iap ta ra marum, upi diat a gire ra kapa ma ra nga pi diat a vana tana. ²⁰ U ga tul tar bula ra bo na Tulungeam ta diat upi na vateten diat, ma pa u ga muie kaum mana upi diat a en ia, ma u ga tul tar ra tava ta diat ba dia ga mar. ²¹ Maia pa, a ivat na vinun na kilala u ga tabar diat ta ra pupui, ma pa dia ga iba upi ta magit; kadia umana mal pa dia ga maulana, ma ra kau i diat pa dia ga ung.

²² Ma go bula, u ga tul tar ra umana vuna gunan ta diat ma ra umana vuna tarai, nina u ga tibe tar diat varogop ma kadia umana pakana gunan; damana dia ga vatur vake ra gunan kai Sikon, ra gunan kai ra king Kesbon iat, ma ra gunan kai Og ra king Basan. ²³ U ga vapeal bula ra lavur natu i diat upi diat a varogop ma ra kor na tagul arama liu, ma u ga vaolo diat ta ra gunan nina u ga tar biti ta ra umana tama i diat ba diat a olo tana ma diat a kale pa ia. ²⁴ Damana ra umana natu i diat dia ga olo ma dia ga kale pa ra gunan, ma u ga vamolo tar ra tarai Kanaan ta nam ra gunan ta diat, ma u ga nur tar diat ma kadia umana king ma ra tarai par ta ra gunan ta ra lima i diat, upi diat a pait ra magit dia ga mainge ta diat. ²⁵ Ma dia ga ongor pa ra umana pia na pal di ga liplip bat diat, ma ra bo na gunan, ma dia ga vatur vake ra umana pal dia kor ma ra lavur bo na magit, ma

ra umana kivu ba di ga kal ia, a umana uma na vain, a amana uma na oliva, ma ra peal davai na vunuanai; io, dia ga ian ma dia ga maur, ma dia ga tubu, ma dia ga gugu ta kaum ngala na vartabar.

²⁶ Ma a dovot pa dia ga toratorom, ma dia ga tut na varpam piam, ma dia ga vue tamur tar ta kaum varkurai, ma dia ga ubu kaum lavur propet nina dia ga pit diat upi diat a vatalil mule diat piam, ma dia ga pait ra lavur magit u ga manga kankan tana. ²⁷ Kari u ga nur tar diat ta kadia lavur ebar, ma dia ga vakadik diat; ma ba dia ga ki na malari, dia ga kail piam ma u ga valongore marama ra bala na bakut; ma varogop ma kaum ngala na varmari u ga tul tar ra umana tena valaun ta diat, ma dia ga valaun diat kan kadia lavur ebar. ²⁸ Ma ba dia ga langalanga dia ga pait mule ra varpam ta ra luaina matam; kari u ga vung vue diat, ma kadia lavur ebar dia ga kure diat; ma a dovot ba dia ga lilikun ma dia ga tangi up u, u ga valongore marama ra bala na bakut; ma mangoro na bung u ga valaun diat varogop ma kaum varmari; ²⁹ ma u ga takun diat upi una ben pa mule diat tadav kaum varkurai; ma dia ga papait na luluai ka, ma pa dia ga torom ta kaum lavur vartuluai, dia ga piam vue ke kaum lavur varkurai, (nina ba ta tikai na laun tana ona i pait ia,) ma dia ga karduk, ma dia ga pue ngangar, ma pa dia ga valongor. ³⁰ Ma a dovotina mangoro na kilala u ga mari diat, ma u ga pit diat ma ra Tulungeam ta diat ra umana propet; ma pa dia ga kapupi ia; kari u ga nur tar diat ta ra tarai dia kiki ta ra gunagunan. ³¹ la kaka, ure kaum ngala na varmari pa u ga vapanie vapar vue diat,

ma pa u ga vana balakane diat; tago u ra God na varmari iat. ³² Io, kaveve God, u ra ngala na God, ra dekdek ma ra enana, u pait ot pa ra kunubu ma ra varmari, koko nam ra magit i tup avet ma kaveve umana king, ma kaveve umana luluai, ma kaveve umana tena tinabar, ma kaveve umana propet, ma ra umana tama i vevet, ma kaum tarai par, papa ra bung ra umana king Asiria dia ga varkurai tana ma i tuk tar ta ra bung gori, na varogop ma ra magit i ikilik piram. ³³ I dovot u tar takodo ta ra lavur magit i tar tadav avet; tago kaum mangamangana i dovot, ma avet ave ga pait ra magit i bilak; ³⁴ ma kaveve umana king, ma kaveve umana luluai, ma kaveve umana tena tinabar, ma ra umana tama i vevet, pa dia ga torom ta kaum varkurai, ma pa dia ga nuk pa kaum lavur vartuluai ma kaum lavur varvai nina u ga pit diat me. ³⁵ Tago pa dia ga torom tam ta kadia e na varkurai, ma ure kaum ngala na varmari ba u ga tul tar ia ta diat, ma ta ra gunan i ngala ma i boina nina u ga tabar diat me; ma pa dia ga vana tapuku kan kadia lavur bilak na mangamangana. ³⁶ Ea, avet ra umana tultul gori; ma ure ra gunan nina u ga tul tar ia ta ra umana tama i vevet upi diat a en ra vuaina ma ra lavur bo na magit tana, ea, ave ki na tultul tana. ³⁷ Ma ra umana king u ga tibe diat ba diat a kure avet ure kaveve varpiam dia vatur vake ra ngala na tabarikik tana; dia kure ra pal a paka i vevet bula, ma kaveve lavur vavaguai, da dia mainge, ma ave ki na malari tuna. ³⁸ Ma ure go ra lavur magit ave pait ra dovot na kunubu, ma ave tumu ia; ma kaveve umana luluai, ma kaveve tarai Levi,

ma kaveve umana tena tinabar, dia pait kadia vakilang na bulit tana.

10

A tarai dia vavalina ba diat a mur ra varkurai

¹ Diat dia ga pait kadia vakilang na bulit tana, go diat; Nekemia ra luluai na gunan natu i Kakalia, Sedekia, ² Seraia, Asaria, Ieremia, ³ Paskur, Amaria, Malkia, ⁴ Katus, Sebania, Maluk, ⁵ Karim, Meremot, Obadia, ⁶ Daniel, Gineton, Baruk, ⁷ Mesulam, Abia, Miamin, ⁸ Masia, Bilgai, Semaia; go diat ra umana tena tinabar.

⁹ Ma ra tarai Levi: Iesua natu i Asania, Binui ta diat ra tarai Kenadad, Kadmiel; ¹⁰ ma ra umana tura i diat, Sebania, Odia, Kelita, Pelaia, Kanan, ¹¹ Mika, Rekob, Kasabia, ¹² Sakur, Serebia, Sebania, ¹³ Odia, Bani, Beninu.

¹⁴ A umana luluai kai ra tarai: Paros, Pakat-Moab, Elam, Satu, Bani, ¹⁵ Buni, Asgad, Bebai, ¹⁶ Adonia, Bigvai, Adin, ¹⁷ Ater, Esekia, Asur, ¹⁸ Odia, Kasum, Besai, ¹⁹ Karip, Anatot, Nobai, ²⁰ Magpias, Mesulam, Kesir, ²¹ Mesesabel, Sadok, Iadua, ²² Pelatia, Kanan, Anaia, ²³ Osea, Kania, Kasub, ²⁴ Alokes, Pilka, Sobek, ²⁵ Rekum, Kasabna, Maseia, ²⁶ Akia, Kanan, Anan, ²⁷ Maluk, Karim, Bana.

²⁸ Ma ra tarai par dia ga ki valili, ma ra umana tena tinabar, ra tarai Levi, ra umana monamono ta ra matakilalat, ra umana tena kakailai, ra tarai na papalum ta ra pal i gomgom, ma diat par dia ki varbaiai ma ra tarai vakuku ta ra gunan upi diat a tatabai ta ra varkurai kai God, kadia umana taulai, ra umana natu i diat, a umana tutana ma ra umana vavina, diat par dia kabinana ma

dia matoto, ²⁹ dia ga tatabai ta ra umana tura i diat, kadia umana ngalangala, ma dia ga pait ra dekdek na vavalima upi diat a mur ra varkurai kai God nina ba Moses ra tultul kai God i ga tul tar ia, ma ba diat a kapupi ra lavur vartuluai kai ra Luluai kada God, ma diat a pait diat, ma kana lavur varkurai ma kana lavur togotogo. ³⁰ Ma ba vakir da tul tar kaveve umana bul vavina tadav ra tari vakuku ta ra gunan, ma vakir da ben pa mule kadia umana bul vavina upi diat a taulai ma kaveve umana bul tutana; ³¹ ma ba ra tarai vakuku diat a kap ra tabarikik ba ta magit na uma upi diat a bung me ta ra Bung Sabat, ba vakir avet a kul ia pire diat ta ra Bung Sabat ba ta ra enana bung na lotu; ma ba vakir avet a varurue ra magit na uma ta ra valavuruana kilala, ma ba avet a nur vue ra mani di ga kail ia.

³² Ma ave ga pait ra varkurai bula ba avet a totokom ma ra vautuluna pakana ta ra pal a mani ta ra kilakilala ure ra papalum ta ra kuba i kaveve God: ³³ ure ra gem na ginigira, ma ure ra tinabar na vuai na uma ba di tul vatikene tar ia, ure ra tinabar di tuntun vatikene tar ia, ta ra umana Bung Sabat, ta ra lukara na kalamana gai, ta ra umana enana lukara di ga tibe, ma ure ra umana gomgom na magit, ma ure ra umana tinabar pi da pait ra varporong me ure ra tarai Israel, ma ure ra lavur papalum par ta ra kuba i kaveve God. ³⁴ Ma ave ga ilailam, ra umana tena tinabar, ma ra tarai Levi, ma ra tarai, ure ra vartabar na davai, upi da kap ia ta ra kuba i kaveve God, varogop ma kaveve lavur apik na tarai, ta ra e di kubu ia, ma ta ra kilakilala, upi da vavato me ta ra uguugu

na vartabar kai ra Luluai kaveve God, da di ga tumu ia ta ra buk na varkurai; ³⁵ ma upi da kap ra vuai e ta kaveve pia, ma ra vuai e ta ra lavur mangamangana davai, ta ra kilakilala, ta ra kuba i ra Luluai; ³⁶ damana bula ra luaina ta kaveve umana bul tutana, ma ta kaveve lavur vavaguai, da di ga tumu ia ta ra buk na varkurai, ma ra luaina ta kaveve umana kikil na bulumakau ma kaveve umana kikil na sip, upi da kap diat ta ra kuba i kaveve God, tadav ra umana tena tinabar dia kudakudar ta ra kuba i kaveve God; ³⁷ ma upi avet a kap ra luaina plaua, ma ra lavur tinabar na tutuluai, ma ra vuai ra lavur mangamangana davai, ma ra vain ma ra dangi, tadav ra umana tena tinabar ta ra umana pakana pal ta ra kuba i kaveve God; ma ra vavinun na pakana ta ra vuai ra pia tadav ra tarai Levi, tago ra tarai Levi dia varurue ra vavinun na pakana ta ra lavur pia na pal ta kaveve umauma. ³⁸ Ma ra tena tinabar natu i Aron diat a varagur ma ra tarai Levi ba ra tarai Levi dia vila pa ra vavinun na pakapakana; ma ra tarai Levi diat a kap ra vavinununa ta ra vavinun na pakapakana ta ra kuba i kaveve God, ta ra palpal ta ra pal na vuvuvung. ³⁹ Tago ra tarai Israel ma ra tarai Levi diat a kap ra vartabar di tultulue, ta ra kon ma ra vain ma ra dangi, ta ra umana pakana pal nina ra umana la ure ra pal i gomgom dia tur tana, ma damana ra umana tena tinabar nina dia kudakudar, ma ra umana monamono na matakilalat, ma ra umana tena kakailai; ma pa avet a nur vue ra kuba i kaveve God.

11

Diat dia ki Ierusalem (1 Tutu 9:1-34)

¹ Ma ra umana luluai kai ra tarai dia ga ki Ierusalem; ma ra tarai par bula dia ga ilailam upi da agur pa ta tikai ta ra vinvinun na tarai upi na ki Ierusalem ra pia na pal i gomgom, ma ra lavuvat dia tur valili diat a ki ta ra lavur enana pia na pal.

² Ma ra tarai dia ga pite pa ra umana tutana par nina dia ga tul tar diat iat ma ra minariga upi diat a ki Ierusalem.

³ Io, go ra umana luluai na langun dia ga ki Ierusalem; ma ta ra umana pia na pal Iuda diat par dia ga ki, tikitikai ta kana pia, ta kadia umana pia na pal: Israel, ra umana tena tinabar, ma ra tarai Levi, ma ra tarai na papalum ta ra pal i gomgom, ma ra umana bul mur ta ra umana tultul kai Solomon.

⁴ Ma ta umana ta diat ra tarai Iuda ma ra tarai Benjamin dia ga ki Ierusalem. Ta diat ra tarai Iuda: Ataia natu i Usia, natu i Sekaria, natu i Amaria, natu i Sepatia, natu i Malalel, ta ra tarai Peres; ⁵ ma Maseia natu i Baruk, natu i Kolkose, natu i Kasaia, natu i Adaia, natu i Ioiarib, natu i Sekaria, natu i ra te Sela. ⁶ A tarai Peres par ba dia ki Ierusalem, a ivat na mar ma laptikai na vinun ma lavutul, a umana tena ongor diat. ⁷ Ma go diat a tarai Benjamin: Salu natu i Mesulam, natu i Ioed, natu i Pedaia, natu i Kolaia, natu i Maseia, natu i Itiel, natu i Iesaia. ⁸ Ma namur tana Gabai, Salai, lavuvat na mar ma a ura vinun ma lavutul. ⁹ Ma Ioel natu i Sikri i ga kure diat; ma Iuda natu i Asenua i ga vauruana tena varkurai ta ra pia

na pal. ¹⁰ Ta diat ra umana tena tinabar: Iedaia natu i Ioiarib, Iakin, ¹¹ Seraia natu i Kilkia, natu i Mesulam, natu i Sadok, natu i Meraiot, natu i Akitub, ra tena varkurai ta ra kuba i God, ¹² ma ra umana tura i diat nina dia pait ra papalum ta ra pal, lavutul na mar ma a ura vinun ma a urua; ma Adaia natu i Ierokam, natu i Palalia, natu i Amsi, natu i Sekaria, natu i Paskur, natu i Malkia, ¹³ ma ra umana turana, a umana lualua ta ra umana apik na tarai, a ura mar ma a ivat na vinun ma a urua; ma Amasai natu i Asarel, natu i Asai, natu i Mesilemot, natu i Imer, ¹⁴ ma ra umana tura i diat, a umana lebe tuna, tika na mar ma a ura vinun ma lavutul; Sabdiel natu i Agedolim i ga kure diat. ¹⁵ Ma ta diat ra tarai Levi: Semaia natu i Kasub, natu i Asrikam, natu i Kasabia, natu i Buni; ¹⁶ ma Sabetai ma Iosabad, ta diat ra umana lualua kai ra tarai Levi, nina dia varvakai ma ra papalum ra pia ta ra kuba i God; ¹⁷ ma Matania natu i Mika, natu i Sabdi, natu i Asap, nina i lualua ta ra pite varpa na lotu, ma Bakhukia, ra vauruana ta diat ra umana turana; ma Abda natu i Samua, natu i Galal, natu i Iedutun. ¹⁸ A tarai Levi par ta ra pia na pal i gomgom di ga luk guve diat ba a ura mar ma lavutul na vinun ma a ivat. ¹⁹ Ma ra umana monamono na matakilalat, Akub, Talmon, ma ra umana tura i dir, nina dia monamono ta ra umana mataniolo, tika na mar ma lavurua na vinun ma a urua. ²⁰ Ma ra ibaiba ta diat ra tarai Israel, ta diat ra umana tena tinabar, ma ra tarai Levi, dia ga ki ta ra lavur pia na pal Iuda, tikitikai ta ra pakana gunan i ga kale pa ia.

²¹ Ma ra tari na papalum ta ra pal i gomgom dia ga ki Opel; ma Sika ma Gispa dir ga kure ra tarai

na papalum. ²² Ma Usi natu i Bani, natu i Kasabia, natu i Matania, natu i Mika, ta diat ra tarai Asap, ra umana tena kakailai, i ga kure ra tarai Levi aro Ierusalem, ta ra papalum ta ra kuba i God. ²³ Tago ra king i ga pait ra vartuluai ure diat, ma ra dovot na tiniba ure ra umana tena kakailai, da i ga topa ia ta ra bungbung. ²⁴ Ma Petakia natu i Mesesabel ta diat ra tarai Sera natu i Iuda, i maramaravut ra king ta ra lavur magit ure ra tarai.

Diat dia ki irai kan Ierusalem

²⁵ Ma ure ra umana pia na pal ik ma kadia umana pia na uma, ta umana tarai Iuda dia ga ki Kiriati-Arba ma ta ra umana pia na pal tana, ma aro Dibon ma ta ra umana pia na pal tana, ma aro Iekabsel ma ta ra umana pia na pal tana, ²⁶ ma aro Iesua, Molada ma Bet-Pelet, ²⁷ ma aro Kasar-Sual ma aro Ber-Seba ma ra umana pia na pal tana, ²⁸ ma aro Siklag ma aro Mekona ma ta ra umana pia na pal tana, ²⁹ ma aro En-Rimon, Sora ma Iarmut, ³⁰ Sanoa, Adulam, ma ra umana pia na pal ik tana, Lakis ma ra umana uma tana, Aseka ma ra umana pia na pal tana. Damana dia ga ki papa aro Ber-Seba ma tuk tar ra male Inom. ³¹ A tarai Benjamin bula dia ga ki Geba, Mikmas ma Aia, ma Betel ma ra umana pia na pal tana; ³² aro Anatot, Nob, Anania, ³³ Kasor, Rama, Gitaim, ³⁴ Kadid, Seboim, Nebalat, ³⁵ Lod ma Ono, ta ra male ra umana tena madaka dia ga ki tana. ³⁶ Ma ta umana tiniba ta ra tarai Levi ta ra papar Iuda dia ga mur ra vuna tarai Benjamin.

12

A umana tena tinabar ma ra tarai Levi

¹ Ma go ra umana tena tinabar ma ra tarai Levi dia ga varagur urama ma Serubabel natu i Sealtiel, ma Iesua: Seraia, Ieremia, Esra, ² Amaria, Maluk, Katus, ³ Sekania, Rekum, Meremot, ⁴ Ido, Gineto, Abia, ⁵ Miamin, Madia, Bilga, ⁶ Semaia, Ioiarib, Iedaia, ⁷ Salu, Amok, Kilkia, Iedaia. Go diat ra umana lualua ta ra umana tena tinabar ma ra umana tura i diat ta ra kilala Iesua i ga laun tana.

⁸ Ma ra tarai Levi go diat: Iesua, Binui, Kadmiel, Serebia, Iuda, ma Matania, nina i ga lualua ta ra pite varpa, diat ma ra umana turana. ⁹ Damana bula Bakbukia ma Uno, a ura tura i diat, dia tur vartalai ma nam diat.

¹⁰ Ma Iesua i ga vangala Ioiakim, ma Ioiakim i ga vangala Eliasib, ma Eliasib i ga vangala Ioiada, ¹¹ ma Ioiada i ga vangala Iokanan, ma Iokanan i ga vangala Iadua.

¹² Ma ta ra kilala Ioiakim i ga laun tana, go diat dia ga tena tinabar, a umana lualua ta ra umana apik na tarai: ta ra tarai Seraia, Meraia; ta ra tarai Ieremia, Kanania; ¹³ ta ra tarai Esra, Mesulam; ta ra tarai Amaria, Ieokanan; ¹⁴ ta ra tarai Maluki, Ionatan; ta ra tarai Sebania, Iosep; ¹⁵ ta ra tarai Karim, Adna; ta ra tarai Meraiot, Kelkai; ¹⁶ ta ra tarai Ido, Sekaria; ta ra tarai Gineton, Mesulam; ¹⁷ ta ra tarai Abia, Sikri; ta ra tarai Miniamin ma Moadia, Piltai; ¹⁸ ta ra tarai Bilga, Samua; ta ra tarai Semaia, Ieonatan; ¹⁹ ta ra tarai Ioiarib, Matenai; ta ra tarai Iedaia, Usi; ²⁰ ta ra tarai Salai, Kalai; ta ra tarai Amok, Eber; ²¹ ta ra tarai Kilkia, Kasabia; ta ra tarai Iedaia, Netanel.

²² Ta ra kilakilala Eliasib, Ioiada, Iokanan, ma Iadua, dia ga laun tana, di ga tumu ra tarai Levi ba ra umana lualua ta ra umana apik na tarai; damana ra umana tena tinabar bula, ta ra kilakilala na varkurai kai Darius ra te Persia.

²³ Di ga tumu ra iang i ra tarai Levi, a umana lualua ta ra umana apik na tarai, ta ra buk na tutumu vakai, tuk tar ta ra e kai Iokanan natu i Eliasib. ²⁴ Ma ra umana luluai ta diat ra tarai Levi: Kasabia, Serebia, ma Iesua natu i Kadmiel, ma ra umana tura i diat ba dia tur vartalai ma diat, upi diat a pite varpa ma diat a tul tar ra varmananai, varogop ma ra vartuluai kai David ra tutana kai God, da kadia varmur. ²⁵ Matania, Bakbukia, Obadia, Mesulam, Talmon, ma Akub, a umana monamono diat, ma dia ga varbalaurai ta ra umana pal na vuvuvung ta ra umana mataniolo.

²⁶ Go diat dia ga laun ta ra kilakilala kai Ioiakim natu i Iesua natu i Iosadak, ma ta ra kilakilala kai Nekemia ra luluai na gunan dir ma Esra ra tena tinabar ma ra tena tutumu.

Di vadoane ra liplip na vat

²⁷ Ma ba di ga pait ra lotu ure ra liplip na vat kikil Ierusalem, dia ga tikitikan upi ra tarai Levi ta ra gunagunan, ma dia ga agur pa diat uro Ierusalem, upi diat a pait ra lotu ma ra gugu, ma upi diat a pite varpa ma ra kakailai, ma ra kudu, ma ra kaur ma ra pagol. ²⁸ Ma ra umana tena kakailai dia ga vana varurung maro ra gunagunan kikil Ierusalem, ma maro ra umana pia na pal kai ra tarai Netopat; ²⁹ damana bula maro Bet-Gilgal, ma maro ra umana gunan Geba ma Asmavet; tago ra umana tena kakailai dia ga

tar pait kadia umana pia na pal kikil Ierusalem.
³⁰ Ma ra umana tena tinabar ma ra, tarai Levi dia ga vagomgom mule diat, ma dia ga vagomgom ra tarai ma ra umana mataniolo ma ra liplip na vat.

³¹ Namur iau ga agur pa ra umana luluai Iuda ta ra ul a liplip na vat, ma iau ga tibe a ura ngala na loko na tarai, ma dia ga pite varpa ma dia ga pait ra vinavana; tikai i ga vana ta ra papar a lima tuna ta ra ul a liplip na vat tadav ra Mataniolo na Puputa; ³² ma go diat dia ga mur diat: Osaia, ma ra papar ta diat ra umana luluai Iuda, ³³ ma Asaria, Esra, Mesulam, ³⁴ Iuda, Benjamin, Semaia ma Ieremia, ³⁵ ma ta umana tena tinabar nina dia ga kap ra umana tavor: Sekaria natu i Ionatan, natu i Semaia, natu i Matania, natu i Mikaia, natu i Sakur, natu i Asap; ³⁶ ma ra umana turana, Semaia, Asarel, Milalai, Gilalai, Mai, Netanel, Iuda, ma Kanani, ma dia ga kap ra lavur mangamangana pagol kai David ra tutana kai God; ma Esra ra tena tutumu i ga lue diat; ³⁷ ma ta ra Mataniolo na Mata na Tava, ma ta ra luaina mata i diat, dia ga vana urama ta ra kakao na pia na pal kai David, nina i ga tutua ta ra liplip na vat nina i ga tur rikai ta ra kuba i David, ma i ga tuk tar ta ra Mataniolo na Tava ta ra papar a taur.

³⁸ Ma ta ra loko na tarai na pite varpa dia ga vana upi diat a varkuvo ma diat, ma iau ga mur diat ma ra ngungu tarai, ta ra ul a liplip na vat ta ra pakana i ki rikai ta ra Pal na Minakila na Ubu, ma i tuk tar ta ra Liplip na Vat i Tababa; ³⁹ ma ave ga mur ra liplip na vat i ki rikai ta ra Mataniolo kai Epraim, ma ta ra Mataniolo Lualua,

ma ta ra Mataniolo na En, ma ra Pal na Minakila kai Kananel, ma ra Pal na Minakila kai ra Mar, ma i tuk tar ta ra Mataniolo na Sip; ma dia ga tur ta ra Mataniolo na Monamono.

⁴⁰ Damana ra ura loko na tarai dia ga tur ma dia ga pite varpa ta ra kuba i God, avet ma ra ngungu ta ra umana tena varkurai; ⁴¹ ma ra umana tena tinabar, Eliakim, Maseia, Miniamin, Mikaia, Elioenai, Sekaria, ma Kanania, ma dia ga vatur vake ra umana tavur; ⁴² ma Maseia, Semaia, Eleasar, Usi, Ieokanan, Malkia, Elam ma Eser. Ma ra umana tena kakailai dia ga manga kakailai, ma Iesrakia i ga lue diat. ⁴³ Ma dia ga pait ra umana ngala na tinabar ta nam ra bung, ma dia ga gugu, tago God i ga vagugu diat ma ra ngala na gugu; ma ra vaden bula ma ra umana bul dia ga gugu; ma damana di ga valongore ra gugu kai Ierusalem ta ra gunan vailik.

A lavur tiniba kai ra umana tena tinabar ma ra tarai Levi

⁴⁴ Ma ta nam ra bung di ga tibe ra umana tutana pi diat a kure ra umana pal na vuvuvung ure ra umana vartabar di ga tultulue, ma ure ra lavur vuai e, ma ure ra vavinununa, upi diat a ga varurue ra lavur tiniba ure ra umana tena tinabar ma ra tarai Levi, pi na varogop ma ra varkurai tana ure ra pia na uma kai ra umana pia na pal; tago Iuda i ga gugu ure ra umana tena tinabar ma ra tarai Levi nina dia ga kudakudar. ⁴⁵ Ma dia ga toratorom ta ra vartuluai kai kadia God, ma ta ra vartuluai na varvagomgom; ma ra umana tena kakailai ma ra umana monamono na matakilalat dia ga pait ia bula damana, varogop

ma ra vartuluai kai David ma natuna Solomon.
⁴⁶ Tago ta ra e lua ba David ma Asap dir ga laun tana, tika na lualua na kakailai i ga ki, ma di ga pait ra kakailai na varmananai ma ra pite varpa tadav God. ⁴⁷ Ma ta ra e kai Serubabel, ma ta ra e kai Nekemia, ra tarai Israel par dia ga tul tar ra tiniba ta ra umana tena kakailai ma ta ra umana monamono na matakilalat, da i topa tikatika na bung; ma di ga vung vaire ta tiniba ure ra tarai Levi, ma ra tarai Levi dia ga vung vaire ta tiniba ure ra tarai Aron.

13

A umana kalamana varkurai kai Nekemia

¹ Ma ta nam ra bung dia ga luluk ta ra buk kai Moses ba ra tarai dia ga ki na valavalongor; ma dia ga na tadav ra tinata di ga tumu ia tana ba koko ta tutana Amon ba ta tutana Moab na ruk ta ra kivung kai God pa na mutu; ² tago pa dia ga totongo upi ra tarai Israel ma ra gem ma ra tava, dia ga tokom uka Balam ure diat upi na tata vabilak pa diat; ma kada God i ga pukue ra varvabilak upi ra varvadoan. ³ Ma ba dia ga valongore ra tinata na varkurai dia ga tibe vaire ra lavur enana tarai kan ra tarai Israel.

⁴ Ma lua ta go, Eliasib ra tena tinabar, nina di ga tibe ba na balaure ra umana pal na vuvuvung ta ra kuba i kaveve God, ma nina dir ga talaina ma Tobia, ⁵ i ga vaninare ra ngala na pal ure Tobia, nina lua di ga vung ra tinabar na vuai na uma tana, ma ra bulit i ang na katkat, ma ra umana la, ma ra vavinununa ta ra kon, ra vain, ma ra dangi, nina di ga tabar ra tarai Levi me, ma ra umana tena kakailai, ma ra umana monamono

na matakilalat, varogop ma ra vartuluai; ma ra umana vartabar di tultulue ure ra umana tena tinabar. ⁶ Ma ta nam ra umana bung par pa iau ga ki Ierusalem; tago ta ra kilala a utul a vinun ma a urua ta ra kini na varkurai kai Artaksasta ra king Babilon iau ga vana pire ra king, ma iau ga lul ra king upi na pala vue mule iau; ⁷ ma iau ga vut Ierusalem, ma iau ga matoto ta ra kaina magit Eliasib i ga pait ia ure Tobia, tago i ga mal vaninare tika na pal ure ta ra bala na gunan ta ra kuba i God. ⁸ Ma i ga manga tabun ra balagu tana; kari iau ga vue vairop vue ra lavur tabarikik kai Tobia kan ra pal. ⁹ Namur iau ga vartuluai, ma di ga vagomgom ra umana pal; ma iau ga kap mule ra umana la ure ra kuba i God tana, ma ra umana.tinabar na vuai na uma ma ra bulit i ang na katkat.

¹⁰ Ma iau ga gire ba pa di ga tabar ra tarai Levi ma ra tiniba i topa diat; damana ra tarai Levi, ma ra umana tena kakailai, nina dia ga pait ra papalum, dia ga takap par tikitikai ta kana uma.

¹¹ Ma iau ga takun ra umana tena varkurai ma iau ga biti: Ta ra ava ra kuba i God i lingling? Ma iau ga varurue diat ma iau ga vaki diat tikitikai ta kana kiki. ¹² Ma ra tarai Iuda par dia ga kap ra vavinun na pakana ta ra kon, ma ta ra vain, ma ta ra dangi, ta ra pal na vuvung. ¹³ Ma iau ga vaki ra umana tena varbalaurai ta ra palpal na vuvung: Selemia ra tena tinabar, ma Sadok ra tena tutumu, ma ta diat ra tarai Levi, Pedaia; ma Kanan natu i Sakur natu i Matania i ga maravut dital; tago di ga biti ba dia ga dovot, ma kadia papalum ba diat a tibe tar ra magit ta ra umana

tura i diat. ¹⁴ Kaugu God, una nuk pa iau ure go, ma koko una pun vue ra lavur varmari iau ga pait ia ure ra kuba i kaugu God, ma ure ra lavur varvakai tana.

¹⁵ Ta nam ra e iau ga gire ta umana tutana ta ra gunan Iuda dia ga ruarua ra tung na vain ta ra Bung Sabat, ma dia ga kapkap ra kon ma dia ga puak tar ia ta ra umana as; damana dia ga pait ia ma ra polo na vain, ma ra vuai na vain, ma ra lovo, ma ra lavur mangana kinakap, nina dia ga kap varuk diat ta ra pia na pal Ierusalem ta ra Bung Sabat; ma iau ga pit diat ta nam ra bung ba dia ga ivure ra magit na nian tana. ¹⁶ Ma ra tarai Tiro dia ga ki bula tana, ma dia ga kap ra en tana, ma ra lavur mangana tabarikik, ma dia ga ivure ta ra Bung Sabat pire ra tarai Iuda ma Ierusalem. ¹⁷ Ma iau ga takun ra umana luluai Iuda, ma iau ga biti ta diat dari: Ava ra kaina magit go ava pait ia, ma ava vakaina ra Bung Sabat? ¹⁸ Dave, a umana tama i vavat pa dia ga pait ra damana vang, ma kada God pa i ga tulue vang go ra lavur kaina magit tadav dat, ma tadav go ra pia na pal? Ma go avat ra vuna ba ra kankan na vana rikai mulai pire ra tarai Israel, tago ava vakaina ra Bung Sabat. ¹⁹ Ma ba i to na marum, ba pa i Bung Sabat boko, iau ga vartuluai ba da banu bat ra umana mataniolo, ma iau ga vartuluai ba koko da papa are mule diat ba i Bung Sabat boko; ma iau ga tibe ta umana ta kaugu umana tultul ta ra umana mataniolo, upi koko da varuk ta kinakap ta ra Bung Sabat. ²⁰ Damana ra umana tena kunukul ma ra umana tena niivura na lavur magit dia ga va aro na taur tika na pakana ba a

urua. ²¹ Ma iau ga pit diat, ma iau ga biti ta diat dari: Ta ra ava ava ki ta ra marum ta ra papar a liplip? Ona avat a pait mule ina vi avat. Ma papa nam ra bung pa dia ga pot mulai ta ra Bung Sabat. ²² Ma iau ga vartuluai pire ra tarai Levi upi diat a vagomgom diat mulai, ma upi diat a vut ma diat a monamono ta ra lavur mataniolo, upi da vakilang vaenana ra Bung Sabat. Kaugu God, una nuk pa go ra magit bula piragu, ma una mari iau varogop ma kaum ngala na varmari.

²³ Ta nam ra e iau ga gire ra umana Iudaia nina dia ga tulai ma ra umana vavina Asdod, ma ra umana vavina Amon, ma ra umana vavina Moab; ²⁴ ma ta umana natu i diat dia ga tata ma ta umana pakana tinata Asdod, ma dia ga mama tata ma ra tinata kai ra umana Iudaia, dia nunure ke ra tinata kai ra enana tarai. ²⁵ Ma iau ga takun diat, ma iau ga tata vabilak diat, ma iau ga kita ta umana ta diat, ma iau ga ivut vue ra pepe na ulu i diat, ma iau ga kure tar ia ta diat ba diat a vavalima tai God, ma iau ga biti dari: Koko avat a tul tar kavava umana bul vavina upi diat a tulai ma kadia umana bul tutana, ma koko avat a ben kadia umana bul vavina upi kavava umana barmana diat a taule diat, ma koko avat iat avat a taule diat. ²⁶ Dave, Solomon ra king Israel pa i ga rara ta go ra magit laka? Ma a dovotina pire mangoro na vuna tarai pa ta king dir ga varogop me, ma kana God i ga manane, ma God i ga vaki ia pi na king ure ra tarai Israel par; ma ra umana vaira na vavina dia ga ben varara. ²⁷ Dave, avet a torom ta vavat upi avet a pait ra magit i kaina tuna, ma avet a piam vue kada God ma avet a

taulai ma ra umana vaira na vavina?

²⁸ Ma tika na natu i Ioiada natu i Eliasib ra tena tinabar ngalangala, dir nimuna ma Sanbalat ra te Koron; kari iau ga korot vue kan iau. ²⁹ Kaugu God, una nuk pa diat, tago dia tar vabilak ra kini na tena tinabar, ma ra kunubu na tena tinabar, ma ra kunubu kai ra tarai Levi.

³⁰ Damana iau ga kure vue ra lavur magit i vaira kan diat, ma iau ga tibe tar ra umana kiki ta ra umana tena tinabar ma ure ra tarai Levi, tikatikai ta kana papalum; ³¹ ma ure ra vartabar na davai ta ra e di ga tibe, ma ure ra umana vuai e.

Kaugu God, una nuk pa iau pi ina boina tana.

**A BUK TABU A MAULANA KUNUBU ma A
KALAMANA KUNUBU**
**The Holy Bible in the Kuanua language of Papua New
Guinea**
Buk Baibel long tokples Kuanua long Niugini

Copyright © 1882-1983 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kuanua or Tinata Tuna or Tolai (Kauana)

Translation by: Bible Society of Papua New Guinea

1882 Mark 1883 +Matthew 1885 +Gospels (with revised Mt. Mk) BFBS NSW
Aux, Sydney 1891 +New Testament 1901 +New Testament (revised) BFBS,
London Translated by James Chalmers and W.G. Lawes (LMS)
1935 +New Testament [Repr +1942-1951] BFBS, London Translated by R.
Lister Turner and J.B. Clark (LMS)

1959 +New Testament 1962 +Genesis 1964 +Psalms BFBS, London and
Sydney 1971 1 Peter J. Palmer, Auckland 1973 +Bible (Repr 1974-+1991 BS
in Papua New Guinea, [Port Moresby-Lae] Revised and translated by Percy
Chatterton (LMS), assisted by Taunao Agaru, Reatau Mea, Morea Igo, Egi
Raka, Puka Oala, Mavara Hekure, and Dago Morea

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 9 Oct 2020

bbc5a26d-4db3-53f1-9593-2319b90317db